
Bureau voor Archeologie

advies en onderzoek

---

blad 1/6

datum: 15 juni 2021

project: 2021032401 Sint-Oedenrode De Dommel Klimaatrobuust beekdal

Notitie

auteur: A. de Boer (KNA Senior Prospector)

datum: 15 juni 2021

Aanleiding

In 2019 is voor bureauonderzoek opgesteld voor ingrepen in verband met bodemingrepen in en langs de De Dommel te Sint-Oedenrode om de waterafvoer te verbeteren in combinatie met behoud of versterken van natuurwaarden:

De Boer, A. de, 2019: *De Dommel, Sint-Oedenrode, gemeente Meierijstad: een bureauonderzoek en cultuurhistorische quickscan*. Bureau voor Archeologie Rapport 807, Utrecht.

De aard en omvang van de beoogde ingrepen zijn sindsdien nader bepaald en op onderdelen gewijzigd. De adviezen uit het rapport worden daarom herzien en aangevuld in deze notitie. Het uitgangspunt van de adviezen is het Voorlopig Ontwerp van januari 2021.

Omschrijving ingrepen en adviezen naar aanleiding van het Voorlopig Ontwerp januari 2021

De aanduiding (nummering) is veranderd. De nieuwe nummering wordt nu aangehouden zoals verbeeld in fig. 1:

1. Water graven tussen Dommelarm en Eerschotsestraat

Deze maatregel is nieuw. Deze bestaat uit een watergang van circa 90 m lang en 2,5m diep. De ingreep heeft een omvang van ongeveer 900 m².

Advies: De ingreep vindt plaats in het beekdal. De diepte en omvang van de vrijstellingsgrenzen (500m² en 50cm) worden overschreden, verkennend booronderzoek

2. Aanpassen kanodrempel en instroom 't Laar

De drempel zelf krijgt misschien een iets andere ligging dan nu (en een iets andere hoogte). Het aanpassen van de instroom houdt in dat de binnenbocht (dus de zuidoostoever) wordt verruimd door de begroeiing te verwijderen en beperkt (nog niet bekend hoeveel, mogelijk 20 tot 30 cm) grond af te graven. Omvang van de werkzaamheden lijkt beperkt en archeologisch onderzoek is mogelijk niet noodzakelijk.

Als ingreep beter bekend is kan definitief advies worden bepaald.

3. Ophogen / beschermen oever tussen Corridor en Hambrug

Dit was nummer 8 in rapport 2019. Tracé van circa 370 m waarlangs de oever wordt opgehoogd. Aandachtspunt is dat ter hoogte van de brug bij de Corridor door de heemkundekring in de linker (west) oever archeologisch materiaal is gevonden van (vermoedelijk) een laatmiddeleeuws slotje (Pas Boogaard). Er vinden voor zover bekend echter geen bodemverstoringen plaats. Alleen ophoging.

Advies: geen onderzoek nodig.

4. Oever afgraven Alkemade

Dit was maatregel 6: in rapport uit 2019. Het betreft afgraven oeverzone van ongeveer 700 m², tot

Bureau voor Archeologie

advies en onderzoek

blad 2/6

datum: 15 juni 2021

project: 2021032401 Sint-Oedenrode De Dommel Klimaatrobuust beekdal

meer dan 2 m diep. De maatregel ligt in het beekdal, in een zone met bekende archeologische waarden (kasteelterrein kasteel De Kolk), net naast AMK terrein 5.226.

Advies: De diepte en omvang van de vrijstellingsgrenzen (30m² en 30cm) worden overschreden, verkennend booronderzoek

4a. Oever afgraven

Tussen punt 4 en punt 5 ligt de Brockstraat. Er wordt een kering aangelegd in de vorm van een schanskorf. In deze zone wordt grond afgegraven over een lengte van 130 m, over een breedte van ongeveer 6 m en tot een diepte van 80 cm.

De maatregel ligt in het beekdal en begint bij een zone met bekende archeologische waarden (kasteelterrein kasteel De Kolk), net naast AMK terrein 5.226.

Advies: De diepte en omvang van de ruimste vrijstellingsgrenzen in dit gebied (500m² en 50cm) worden overschreden, verkennend booronderzoek.

5. Aanleg winterbed en meanderen en versmallen zomerbed Dommel van Odaschool tot Ahrend

Er vinden graafwerkzaamheden plaats over ongeveer 1200 m in een strook van ongeveer 40 m breed naast de huidige watergang. De graafwerkzaamheden vinden grotendeels plaats op de westoever (aan de kant van het beekdal). Op sommige plaatsen vinden ook op de oostoever (aan de kant van het dorpscentrum) graafwerkzaamheden plaats.

Bij de sportvelden zijn langs de oever van de Dommel in 2018 een aantal boringen gezet in de zone waar nu ingrepen zijn voorzien. Het onderzoek is in 2018 uitgevoerd in verband met de aanleg van kunstgrasvelden (Van Putten 2018),¹ zie fig. 50 in het rapport van 2019. Van Putten (2018) concludeerde dat de top van het bodemprofiel is vergraven, tot circa 60 / 80 cm diep en dat geen archeologische resten te verwachten zijn. De toenmalige onderzoeksdiepte ligt tussen 1 en 1,5m - mv.

De huidige ingreep omvat het aanbrengen van meanders waarbij het winterbed op sommige plaatsen tot 20 m in westelijke richting (richting het sportpark) wordt verlegd. Op andere plaatsen wordt naast het winterbed de oever circa 1,5 tot 2 m verlaagd. Onder de in 2018 onderzochte diepte kunnen archeologisch relevante afzettingen aanwezig zijn. Daarom wordt aanbevolen dit plandeel opnieuw te onderzoeken. Het deel waar nu ingrepen zijn voorzien tussen de parkeerplaats en de Philipusbrug is in het geheel nog niet onderzocht.

Advies: De diepte en omvang van de vrijstellingsgrenzen (500 m² en 50 cm) worden overschreden, verkennend booronderzoek.

6. Herinrichting sportcomplex De Neul

Dit betreft ingrepen op het sportcomplex om ruimte te maken voor ingrepen bij de Dommel. Het gaat om:

- A. sportkantines verplaatsen
- B. sportvelden (verleggen)
- C. groene berging (aanleggen)
- D. parkeerplaats opnieuw aanleggen, uitbreiden

¹ van Putten, M.J. 2018. "Sint-Oedenrode, Plangebied Sportpark De Neul. Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)". BAAC rapport V-18.0004. 's Hertogenbosch: BAAC BV.

Bureau voor Archeologie

advies en onderzoek

blad 3/6

datum: 15 juni 2021

project: 2021032401 Sint-Oedenrode De Dommel Klimaatrobuust beekdal

Voor de aanleggen kunstgras sportvelden is in 2018 eerder onderzoek gedaan in het hele gebied De Neul (zie punt 5 hierboven en zie fig. 50 in het rapport van 2019).

Destijds is het hele huidige sportterrein vrijgegeven omdat de conclusie was dat de bodem 60 tot 80 cm was afgegraven en daarna weer opgehoogd. De kans dat archeologische resten aanwezig zijn binnen de onderzochte diepte (circa 120cm-mv) werd als klein ingeschat. Nader onderzoek werd toen niet noodzakelijk geacht.

*Advies: De diepte en omvang van de vrijstellingsgrenzen (500 m² en 50 cm) worden overschreden maar het gebied is al eens onderzocht. Aanbevolen wordt om graafwerkzaamheden **ondieper** dan 120 cm toe te staan zonder nader onderzoek.*

Als diepere graafwerkzaamheden zijn voorzien (dieper dan 120cm) dan wordt aanbevolen verkennend booronderzoek uit te laten voeren tot op de diepte van de ingreep.

7. Water graven Kienehoef

Deze ingreep is nieuw en ligt net buiten het onderzochte gebied van 2019. Er wordt een waterverbinding gerealiseerd richting Kienehoef (inclusief oevers ongeveer 12 m breed en ruim 120 m lang). In dit plandeel is (ook) niet eerder archeologisch onderzoek geweest. Er liggen geen (delen van) AMK terreinen of vondstlocaties). Wel gaat de ingreep mogelijk door een erf dat op de kadastrale minuut staat afgebeeld. De ligging van dit erf ten opzichte van de ingreep moet nader worden bepaald bij opstellen plan van aanpak bij vervolgonderzoek.

De te graven watergang loopt door een dekzandvlakte en dekzandrug op de rand van het beekdal. Op de beleidskaart van de gemeente ligt het in verwachtingszones laag, middelhoog en hoog. De strengste vrijstellingsnorm (hoge verwachting) is 200 m² en 50cm en gelden als uitgangspunt.

Advies: De diepte en omvang van de vrijstellingsgrenzen (200 m² en 50 cm) worden overschreden, verkennend booronderzoek.

8. Oever afgraven (Ahrend)

De binnenbocht van de Dommel wordt afgegraven ter hoogte van Ahrend over circa 2.500 m². Deze zone ligt in het beekdal. Diepte van de ingreep maximaal 1,6 m-mv.

Advies: De diepte en omvang van de vrijstellingsgrenzen (500 m² en 50 cm) worden overschreden, verkennend booronderzoek.

9. Maaiveld afgraven hoogwatergeul

Dit is een uitwerking van maatregel "Nevengeul". Afgraven is nodig door de oeverwal van de Dommel aan stroomopwaartse en stroomafwaartse aansluiting op de Dommel. Het gaat om:

- afgraving bovenstrooms (oost) gebied van ongeveer 2.500 m² tot maximaal 70 cm (gemiddeld 25 cm), en
- afgraving benedenstrooms van 3.200 m² tot maximaal 50 cm (gemiddeld 10 cm).

Advies: De diepte en omvang van de vrijstellingsgrenzen (500 m² en 50 cm) worden overschreden aan de noordzijde en mogelijk ook aan de zuidzijde, verkennend booronderzoek beide af te graven zones.

10. Stobben in buitenbocht

Het betreft hier meer dan honderd stobben die naar verwachting ieder 0,5-1 m in worden gegraven en daarna afgedekt. De lengte van het tracé is ongeveer 180 m. De breedte van het tracé is

---

Bureau voor Archeologie

advies en onderzoek

---

blad 4/6

datum: 15 juni 2021

project: 2021032401 Sint-Oedenrode De Dommel Klimaatrobuust beekdal

circa 1 m.

*Advies: De ingreep vindt plaats in het beekdal. De rand van het beekdal is hier niet heel duidelijk. Waarschijnlijk ligt deze 50 tot 100m verder zuidwestelijk. Er liggen geen bekende archeologische waarden. De oppervlakte vrijstellingsgrens (500m²) wordt tot slot **niet** overschreden. Archeologisch onderzoek is niet noodzakelijk. Wel is het belangrijk de uitvoerder van het civiele werk te wijzen op de mogelijkheid dat toevalsvondsten worden gedaan en dat het een wettelijke plicht is deze vondsten te melden.*

11. Optie aanleg winterbed

De waterstanden bovenstrooms van de Hambrug komen te hoog uit. Er wordt nog bepaald wat we hieraan kunnen doen, een idee is om een winterbed aan te leggen ten oosten van de Dommel, bovenstrooms van de Hambrug. Het gebied is blauw aangegeven op bijgevoegd kaartje, circa 2.000 m². Deze zone ligt in het beekdal (middelhoge verwachting).

Na de bouw van de nieuwe Hambrug in 1942 is de Dommelbedding verlegd naar het centrum. De oude Dommel loopt deels onder het grasveld aan de Corridor, maar niet het hele gebied is onderdeel geweest van de bedding van de Dommel, zie fig. 2.

Advies: De diepte en omvang van de vrijstellingsgrenzen (500 m² en 50 cm) zullen waarschijnlijk worden overschreden. Echter, als het nieuwe winterbed geheel binnen het voormalige winterbed komt te liggen dan is nader onderzoek niet nodig. Anders: verkennend booronderzoek

12. Aanleggen stobben in buitenbocht.

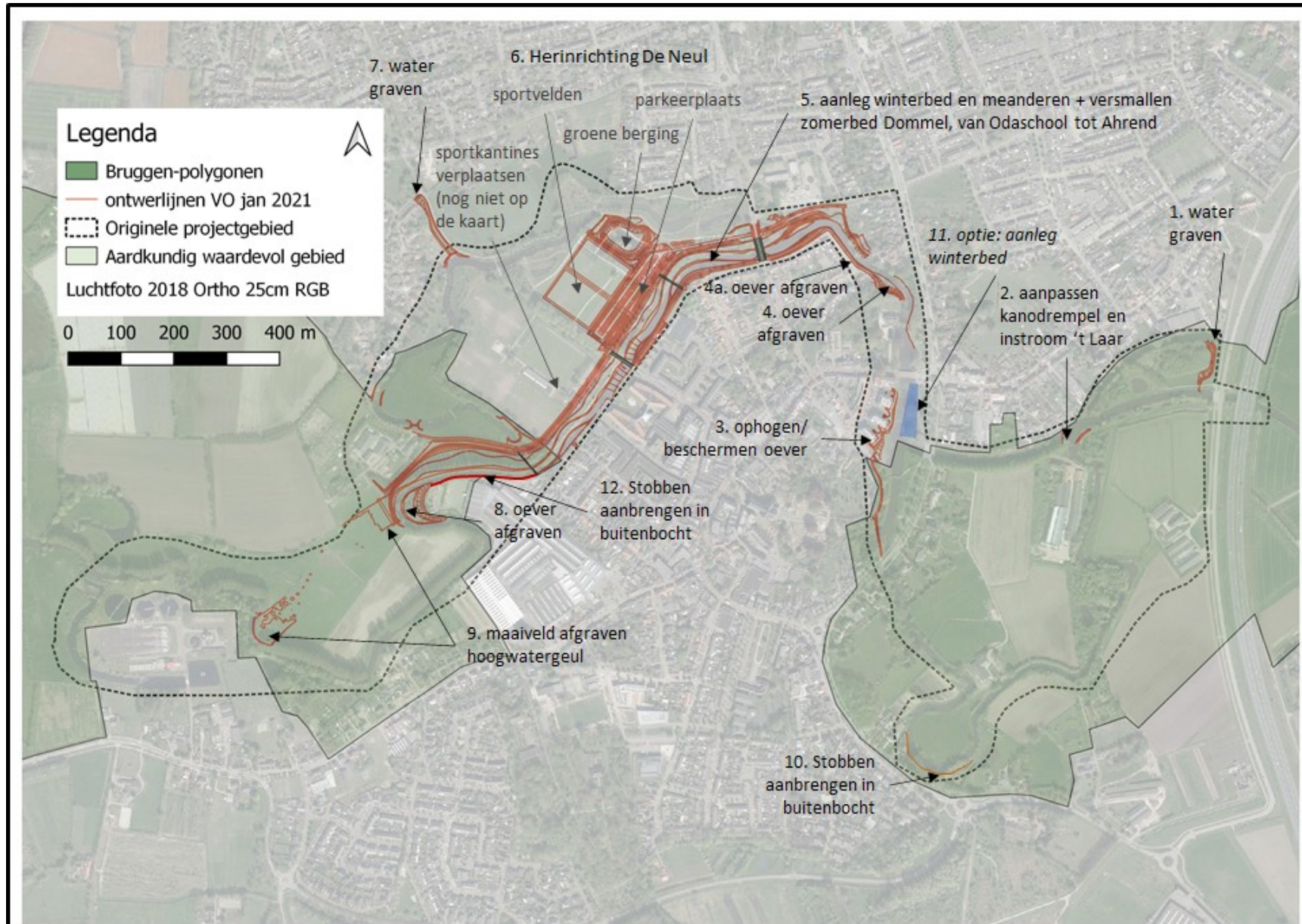
Het betreft hier meer dan honderd stobben die naar verwachting ieder 0,5-1 m in worden gegraven en daarna afgedekt. De lengte van het tracé is ongeveer 210 m. De breedte van het tracé is circa 1 m.

*Advies: De ingreep vindt plaats in het beekdal. De rand van het beekdal ligt circa 150m verder oostelijk. Er liggen geen bekende archeologische waarden. De oppervlakte vrijstellingsgrens (500m²) wordt tot slot **niet** overschreden. Archeologisch onderzoek is niet noodzakelijk. Wel is het belangrijk de uitvoerder van het civiele werk te wijzen op de mogelijkheid dat toevalsvondsten worden gedaan en dat het een wettelijke plicht is deze vondsten te melden.*

Bij de locatie Rijsingen wordt het terrein opgehoogd. Hier vinden geen graafwerkzaamheden plaats. De zones staan niet aangeduid in fig. 1. Omdat alleen sprake is van ophogingen, is geen archeologisch onderzoek nodig.

Een aantal maatregelen die in het bureauonderzoek zijn omschreven, vervallen geheel. Dit zijn (oude nummering):

- 2: Verbinding Neul-meander met Dommel,
- 4: Verbinden Neul-meander, en
- 7: Maaiveldverlaging populierenbos"

Figuur 1: Overzicht ingrepen Voorlopig Ontwerp.

Bureau voor Archeologie

advies en onderzoek

blad 6/6

datum: 15 juni 2021

project: 2021032401 Sint-Oedenrode De Dommel Klimaatrobuust beekdal

Figuur 2: Projectie ligging voormalige winterbed van de Dommel ter hoogte van de monumenten langs de Corridor.